

Horsens Kommunes administrationsgrundlag for træer i byer og langs veje

Indhold

1. Indledning	2
2. Bevarelse af træer	2
2.1 Bevaringsværdige træer	3
2.2 Afslag på beskæring eller fældning af træer	3
2.3 Tilladelse til beskæring eller fældning af træer	4
3. Erstatning af træer	5
3.1 Værdisætning af skader på træer	6
4. Håndtering af træer i anlægsprojekter og lokalplaner	6
4.1 Beskyttelse af eksisterende træer i anlægsprojekter	6
4.2 Nye træer i nye anlægsprojekter	7
4.3 Træer i lokalplaner	7
4.4 Beskrivelse af træernes formål og drift	7
5. Plantningsmetode	7
6. Valg af træ	8
7. Omkostninger	9
8. Organisering	9

1. Indledning

I Horsens Kommune vil vi gerne beskytte vores træer og skabe grønnere byer. Træer er gavnlige for klima og biodiversitet og bidrager samtidig til grønne rum, som gavner menneskers trivsel.

Formålet med dette administrationsgrundlag er at fastlægge retningslinjer for, hvordan træer håndteres i Horsens Kommune. Administrationsgrundlaget beskriver principperne for, hvordan kommunen arbejder med både bevarelse af træer og etableringen af nye træer, samt hvilke hensyn der skal tages ved f.eks. borgerhenvendelser om træer.

Administrationsgrundlaget fokuserer på træerne i byen - i parker, kolonihaver, boligområder, på offentlige institutioner og erhvervsområder - samt vejtræer i hele kommunen og træer i det åbne land.

Kommunens skove er ikke en del af administrationsgrundlaget, men adresseres bl.a. i kommunens biodiversitetsstrategi. Dog er træer i skovbryn nær ved bebyggelse, veje mv. omfattet af administrationsgrundlaget.

Administrationsgrundlaget er i tråd med kommunens arkitekturpolitik. Vi ønsker at skabe levende og grønne rum, hvor mennesker kan lide at leve, bevæge sig, opholde sig og mødes. Derved ligger administrationsgrundlaget også i forlængelse af kommunens sundhedspolitik, "Sundhed for Livet", med målet om at indrette byrum, der inspirerer til fordybelse, leg, bevægelse og sunde fællesskaber.

Målet om flere træer hænger sammen med kommunens klimaplan. Træer har på flere måder en vigtig funktion for klima og sundhed. Træer lagrer CO₂ og reducerer mængden af mikropartikler i luften. Træer bidrager også til at afkøle byerne i en tid med stadigt varmere vejr. Desuden udgør særligt ældre træer levesteder for mange arter af insekter, fugle, svampe, laver og mosser. Dermed understøtter administrationsgrundlaget også kommunens biodiversitetsstrategi.

2. Bevarelse af træer

Horsens Kommune arbejder for at bevare eksisterende træer, og arbejder efter følgende retningslinjer.

Hovedregel

I Horsens Kommune fælder vi kun træer, når de er syge eller udgør en risiko for at forvolde personskader eller væsentlig skade på materielle værdier.

Muligheden for beskæring skal altid undersøges, før det besluttes, at et træ fældes.

2.1 Bevaringsværdige træer

Hvis træet er udpeget som bevaringsværdigt i lokalplan eller ved deklaration, vil det klare udgangspunkt i Horsens Kommune være, at der gives afslag på beskæring og fældning.

I kommunens lokalplan 150 er der udpeget træer, som skal bevares og derfor ikke må beskæres eller fældes, dog med forbehold for sundhedsbeskæringer.

Vurderingen af, hvorvidt et givent træ fremadrettet skal udpeges som bevaringsværdigt, varierer fra træ til træ, men tager udgangspunkt i følgende kriterier:

- **Alderskriterie:** Alder og restlevetid.
- **Størrelse:** Store træer vurderes mere værdifulde end små.
- **Sundhedstilstand og udvikling:** Træets sundhedstilstand vurderes ved at gennemgå rødder, stamme, hovedstruktur. Træartens tilbøjelighed til alvorlige plantesygdomme indgår også i vurderingen. Hvis træets art ældes tidligt, eller af andre årsager har lavt udviklingspotentiale, udpeges det sjældent til bevaring.
- **Arkitektonisk og kulturhistorisk værdi:** Træet vurderes ift. den sammenhæng, som træet indgår i, samt den værdi, som træet bidrager med i kraft af dets placering. Har træet særlig kulturhistorisk værdi, kan dette derudover have særlig betydning.
- **Biologisk værdi:** Træet vurderes ift. hvordan det bidrager til biodiversitet.
- **Mikroklima:** Træet vurderes ift. de effekter, som træet har mht. at give læ, lys/skygge, nedsætning af støj og rensning af luften.

2.2 Afslag på beskæring eller fældning af træer

Hvis et træ er levested for beskyttede arter, vil udgangspunktet være, at der gives afslag på beskæring og fældning:

- **Beskyttelse af flagermus.** Træer med hulheder og løs bark er ofte rede-, hvile- eller overvintringssted for flagermus, som er strengt beskyttede¹. Træer med flagermus samt træer, der er egnede til flagermus må derfor ikke umiddelbart fældes
- **Beskyttelse af fugle.** Træer med aktive reder, samt reder, der anvendes tilbagevendende, f.eks. ørnereder og spættehuller, er beskyttet på forskellige niveauer². Disse må ikke umiddelbart fældes.

Et træ, der ønskes fældet, skal undersøges for om det rummer eller kan rumme flagermus, fuglereder og spættehuller, inden det kan afgøres, om det kan fældes eller beskæres. Hvis træet er omfattet af et lovmæssigt forbud i artsbeskyttelserne, kræver det en dispensation fra den ansvarlige statslige myndighed.

Ønske om beskæring eller fældning af træer imødekommes som udgangspunkt ikke, hvis årsagen alene er:

- **Manglende udsigt:** Ifølge Danske Lov fra 1683 har ingen grundejer hævd over en udsigt eller kan vinde hævd på en udsigt. Udsigt til særligt bygværk, såsom kirke, giver ej heller ret til fældning af træer. Dog kan der på arealer, der er omfattet af en udsigtsfredning, være pligt til at fjerne udsigtshæmmende opvækst.

¹ Habitatbekendtgørelsen og Artsfredningsbekendtgørelsen

² Artsfredningsbekendtgørelsen og Jagt- og vildtforvaltningsloven

- **Skygge på grunden:** Dette vurderes fra sag til sag, men medmindre der er tale om permanent skygge (skygge i mere end ca. 80% af dagtimerne) vurderes skyggegenen at være tålelig, og der gives derfor ikke tilladelse til fældning.
- **Nedfaldne blade, kviste og frugt:** At træerne taber løv og frugt mv. er naturligt, og anses derfor ikke som en gene. Nedfald af blade, kviste og frugter giver derfor som det klare udgangspunkt ikke anledning til fældning.
- **Ændring af grundens forhold af grundejer:** At en grundejer ændrer tilstanden på sin ejendom, bolig eller i sin have, giver ikke ejeren ret til at kræve træer på kommunale arealer beskåret eller fældet. Opførelse af bygninger, tagvinduer, haveanlæg, terrasse, swimmingpool og solceller mv. giver ikke ret til fældning af træer.
- **Døende eller udgåede træer:** Disse bevares hvis muligt, under hensyntagen til, om træet kan udgøre en risiko, samt hvor det er placeret. Træet kan f.eks. bevares ved at fjerne det meste af toppen, så stammen står tilbage. Døde træer, der er faldet eller fældes, bevares når det er muligt hele, liggende på stedet eller alternativ placering.

2.3 Tilladelse til beskæring eller fældning af træer

Borgere, der er naboer til træer på offentlige arealer, f.eks. langs veje, ved institutioner mv., kan føle sig generet af træerne og kontakte kommunen med ønske om beskæring eller fældning af træerne.

Anmodninger om beskæring eller fældning kan eventuelt imødekommes, hvis der er risiko for mennesker eller væsentlige materielle værdier. Dette skal dog ske under hensyntagen til, at Horsens Kommune ønsker at bevare eksisterende træer, og at der altid vil være tale om en individuel vurdering.

Ved skel til naboer vil udførelsen og fordelingen af omkostningerne kunne ske i henhold til hegnsloven.³

Ligeledes kan Horsens Kommune selv få øje på træer, hvor der er overvejelser om, hvorvidt træet bør beskæres eller fældes. Horsens Kommune har tilsynspligt på de kommunale træer, og har et årligt gennemsyn for at opretholde sunde træer.

Det kan være følgende forhold:

- **Risikotræer:** Nogle træer kan udgøre en risiko, f.eks. fordi træet er angrebet af gennemgående råd, eller fordi der er mange døde grene. I de tilfælde fjernes farlige grene eller i nogle tilfælde hele træet, hvis det er i risiko for at vælte.
- **Sundhed og vækstbetingelser:** Et træ kan i nogle tilfælde fjernes, hvis det har en dårlig sundhedstilstand eller har fået dårlige vækstbetingelser.

³ [Hegnsloven](#)

- **Akutte skader:** Træer der, som følge af vejrlig forhold, kan bringe mennesker, bygninger eller infrastrukturanlæg i fare, (f.eks. lynnedslag eller storm).
- **Tryghedsskabende tiltag:** Hvis det vurderes, at træers placering skaber en særlig risiko for ulykker, eller at de er til direkte gene for færdsel på veje og stier jf. vejloven forudsat, at der ikke findes andre alternative løsninger.
- **Skader på bygværker:** Træer placeret tæt på broer og bygningsværker, hvor der er risiko for skader på konstruktion.
- **Rør- og kabelskader:** Hvis træers rødder beviseligt ødelægger/tilstopper kloak, vand eller anden kabelforsyning. Og efter en reel vurdering af, at en forsvarlig rodtilskæring ikke kan afhjælpe problemet uden risiko for, at en rodbeskæring/rodbarriere vil have negativ betydning for træets sundhed.
- **Ødelagte belægnings:** Større skader forårsaget af rødder (forsætninger mellem fliser på over 3cm), hvor belægningen ikke kan oprettes og udbedres ved omlægning – og hvor det vurderes nødvendig at fastholde belægningen. Dvs. at træet kun fjernes i de tilfælde, at en anden befæstelse ikke er mulig. Denne vurdering skal understøttes af kriterierne for bevaringsværdige træer. Vurderes træet bevaringsværdigt, skal arbejdsgruppen foretage den endelige vurdering.
- **Naturfremmende tiltag:** Beskæring og rydning omkring vandhuller, søer og åer for at højne naturværdien og fremme et særligt plante- og dyreliv. Derudover fjernelse af træer i for tæt bevoksning, for at tilgodesee de ønskede blivende træer, der skal kunne vokse sig store (udtynding).
- **Selvsåede træer:** Bevarelse af udsigter der forsvinder på grund af opvæksten af selvsåede træer, hvor kommunen vurderer udsigten værdifuldt for offentligheden.

3. Erstatning af træer

Når et træ fjernes f.eks. på grund af sygdom, plantes der som udgangspunkt et nyt træ. Det nye træ skal som udgangspunkt plantes samme sted eller tæt på. Placeringen afhænger af en konkret vurdering, som tilgodeser en potentiel lang levetid.

Når træer med alderen vokser ind i hinanden, eller kommer til at stå meget tæt, vil nogle af træerne oftest blive svækkede pga. skygge fra de andre træer eller pga. utilstrækkeligt med vand til alle træerne. Hvor nye træer af den grund ikke kan forventes at trives, plantes der ikke nye træer.

Hovedregel

Når der fjernes et træ, plantes der et nyt træ.

Når et træ genplantes, tages der hensyn til, om vækstvilkårene er i orden, dvs. om der skal forbedres noget, eller om en anden type træ er mere velegnet netop her. I nogle tilfælde vil det give bedre mening at erstatte flere små træer med færre store træer, da det kan give bedre værdi for natur, oplevelse af byrum mv.

I nogle tilfælde er det en udfordring at bevare træer, f.eks. fordi de står på for lidt plads langs veje, hvor de har dårlige vækstbetingelser og samtidig ødelægger belægningen. I sådanne tilfælde kan det overvejes, om det grønne kan skabes på andre måder, f.eks. ved at etablere bede.

3.1 Værdisætning af skader på træer

Træerne i byen er kostbare, og vi vil derfor gerne passe godt på dem. Ved skader på træer kan Horsens Kommune rejse krav om erstatning. Erstatningens størrelse værdisættes ud fra nyeste udgave af 'VAT – Værdisætning af træer i byrum, have, park og landskab'.

Skader skal indberettes til Horsens Kommune med det samme skaden er sket via PRIOPTI/Giv Et Praj. Du skal her fortælle hvor skaden er sket samt omfanget af skaden, gerne med fotos. Hvis der er fare for personskade, skal du straks kontakte Service & Beredskab på nummeret: 76292770.

4. Håndtering af træer i anlægsprojekter og lokalplaner

Der skal passes godt på træerne og deres rødder i forbindelse med anlægs- og gravearbejde, f.eks. når der skal etableres nye ledninger eller rør. Derfor stiller Horsens Kommune særlige krav i gravetilladelser. Dette gælder for både kommunale og private projekter.

4.1 Beskyttelse af eksisterende træer i anlægsprojekter

Når der etableres nye anlæg, institutioner, veje mv. tager Horsens Kommune så vidt muligt hensyn til beskyttelse af eksisterende træer og deres rodnet. Der skal både være fokus på store gamle træer, og at der er plads til, at yngre træer kan vokse sig store.

En måde at beskytte træerne er ved at opsætte et fast hegn omkring rodzonen. Alternativt skal der etableres f.eks. køreplader over rodzonen til trykaflastning. Stammen skal derudover beskyttes med brædder, måtter eller lignende.

Stamme og trækroner skal derudover yderligere beskyttes i forbindelse med anlægsprojekter. Trækronen kan beskyttes ved opbinding, så grenene undgår skader fra store maskiner og kraner. I tilfælde hvor opbinding ikke er muligt, f.eks. i forbindelse med gamle træer, skal der foretages en vurdering, om grenene skal beskæres for at undgå skader. Der skal ansøges om lov til beskæring hvor opbinding ikke er muligt.

Der kræves erstatning ved skader og beskæringer, som der ikke er givet tilladelse til.

Der skal især være fokus på bevaringsværdige træer, jf. kriterierne for bevaringsværdige træer i afsnit 2.1

4.2 Nye træer i nye anlægsprojekter

Det er vigtigt, at der tænkes træer med ind i nye projekter. For at sikre træernes vækst og holdbarhed kræver det en grundig planlægning.

Når der etableres nye veje, bygninger med grønne anlæg mv, skal træer som udgangspunkt tænkes ind fra starten af projektet, både planlægningsmæssigt og økonomisk. Det gælder også, hvis der f.eks. skal ske større renoveringer af eksisterende anlæg.

Der skal sikres ordentlige vækstbetingelser, og skabes tilstrækkeligt med plads rundt om træerne, både for krone og rødder, så træet kan udvikle sig optimalt, jf. afsnit 5 om plantningsmetode. Træer, der plantes nær belægning mv., skal som udgangspunkt plantes i kassetter, jf. hovedreglen under punkt 5.

Velegnede træsorter til det enkelte projekt skal defineres forud for projektet.

4.3 Træer i lokalplaner

Horsens Kommune udarbejder løbende nye lokalplaner, som sætter rammerne for bolig- og erhvervsområder mv.

Når Horsens Kommune udarbejder nye lokalplaner gælder følgende:

- Horsens Kommune vurderer muligheden for nye træer i alle nye lokalplaner.
- I vurderingen af trætype tages hensyn til egnede træsorter, da der f.eks. er forskel på om et træ skal stå i en park, ved et vejanlæg mv.
- Horsens Kommune stiller krav om, at beskrevne træer i en lokalplan skal være plantet, i forbindelse med at et byggeri, f.eks. et boligområde tages i brug.
- Horsens Kommune kan stille krav til plantningsmetoden, jf. afsnit 5 om plantningsmetode.
- Lokalplaner tilrettelægges således, at det så vidt muligt undgås at fælde eksisterende træer.
- I forbindelse med nye lokalplaner ser Horsens Kommune på muligheden for at udpege bevaringsværdige træer, fordi dette yderligere beskytter træerne i fremtiden.

4.4 Beskrivelse af træernes formål og drift

Det er vigtigt, at der er en sammenhæng mellem planlægning og drift, og dermed at det ønskede resultat med træerne opnås. Når der plantes et nyt træ, skal det derfor være tydeligt hvad hensigten med nye træer er, herunder hvordan beskæringen skal være.

Der kan være flere væsentlige hensyn, der skal beskrives. Det kan f.eks. handle om, at træerne placeres tæt på hinanden til gavn for biodiversiteten. Det kan også handle om beskæring af vejtræer for at sikre trafiksikkerheden og fritrumsprofilen på vejen.

5. Plantningsmetode

Hovedregel

Horsens Kommune planter i rodkassetter i, eller i nærheden af, befæstede arealer.

Plantningsmetoden er afgørende for, om træet kan udvikle sig som det skal. Samtidig skal plantningsmetoden tage højde for, at træernes rødder ikke ødelægger fortove, cykelstier og veje samt ledninger. Derfor planter Horsens Kommune som udgangspunkt i rodkassetter, når der plantes træer i, eller i nærheden af, befæstede arealer. Rodkassetter sikrer plads til træernes rødder samtidig med, at de leder træernes rødder væk fra belægningen. Dette er et krav vi stiller både i udbudsmateriale, samt når vi selv planter træer.

Horsens Kommune forbedrer løbende plantningsmetoderne, efterhånden som der opnås ny viden. Der vil altid være tale om en individuel vurdering af plantingsmetoden, når der skal plantes træer. Det kan f.eks. være ved brug af nye anlægsmetoder og produkter samt de vandingsmetoder, som hjælper træerne i de første leveår.

6. Valg af træ

Der vil altid være tale om en konkret vurdering, når der skal vælges træsort. Træerne skal udvælges, så de passer ind i det konkrete byrum og landskab, og der skal tages højde for træernes omgivelser. Der er en række hensyn, som indgår i valget af træer:

- **Flere, større træer:** Ofte er der ikke meget plads til træer i byerne. I mange tilfælde er det bedre med et stort og sundt træ end mange små træer, som ikke kan vokse sig store. Hvis muligt prioriteres derfor større træsorter. I forhold til vejtræer gælder dog ofte, at de ikke må blive for store – både ift. størrelsen på kronen og tykkelsen på stammen.
- **Passer ind i omgivelserne:** Der er ofte snævre rammer for bytræerne, og der er mange forhold at tage hensyn til. Det gælder f.eks. trafiksikkerhed, sol- og skyggeforhold, arkitektonisk værdi og formål, om træet egner sig til beskæring, typen af rodnet osv. Der vil derfor altid være tale om en konkret vurdering, når trætypen skal vælges, så træerne passer til forholdene.
- **Trafiksikkerhed og fremkommelighed:** Udvælgelsen af træer langs vejene skal tage hensyn til, at fodgængere og bilister ikke bliver forstyrret af grene. Det kan f.eks. indebære, at træerne har en smal trækrone, eller at de er egnede til at beskære. Dertil er der nogle regler for træstammernes diameter, idet større træer kategoriseres som "trafikfarlige" og kræver en vis afstand til trafikken. Omvendt kan træer, hvis det plantes i hellenanlæg, indgå som en del af hastighedsdæmpningen, og dermed øge trafiksikkerheden.
- **Artsdiversitet:** En stor variation i træarter bidrager til at gøre kommunens træer mere robuste over for klimaforandringer, bl.a. ved at beskytte mod artsspecifikke sygdomme. Mange forskellige træarter skaber samtidig værdi og variation.
- **Hjemmehørende og tilpasset klimaet:** Træer af hjemmehørende arter har en vigtig biologisk funktion, da de er levested for flest arter af insekter og fugle. Hjemmehørende arter vil derfor som hovedregel være det bedste valg. Det gælder især i parker, fordi vækstbetingelserne her minder mest om deres naturlige miljø. På steder hvor træerne

har mindre plads, f.eks. ved veje, vil mange hjemmehørende arter dog mistrives. Derudover påvirker klimaforandringerne, hvilke træer der trives bedst i Danmark. Hjemmehørende arter kan derfor i nogle tilfælde suppleres med arter, som er særligt egnede til det varmere bymiljø og det forandrende klima. Kommunen følger udviklingen og viden vedrørende egnede træsorter.

- **Allergivenlig:** Når der plantes nye træer i bynære miljøer, tages der i videst mulig udstrækning hensyn til allergikere. Der er mange typer af allergier, og det er umuligt at afgrænse sig helt fra mulige påvirkninger. Det skyldes også, at der kan være allergipåvirkninger, som ikke er lokale.
- **Det samlede æstetiske udtryk:** Træerne skal skabe æstetisk værdi for borgerne. Der kan f.eks. være et hensyn om at vælge samme træsort på de enkelte vejstrækninger, eller at plante træer som giver sanseoplevelser over en længere sæson.
- **Træer med blomster, frugter og bær:** Blomstrende træer med bær, nødder eller frugter gavner byens dyreliv og vil derfor ofte være et godt valg. Af hensyn til sikkerhed plantes træer med spiselige frugter og bær ikke i nærheden af vejarealer.

7. Omkostninger

Der er stor variation i, hvor meget det koster at plante et godt træ.

Anlægsudgifterne ved at plante et træ er typisk mellem 5.000 – 10.000 kr. Dette er dog uden udgifter til den efterfølgende drift af træet, hvor der især i de første vækstår er et særligt behov. De samlede omkostninger for et nyt træ kan forventes at være ca. 30.000 kr. i alt for de første tre år.

Vil man derimod plante et træ langs en vej eller lignende, stiger omkostningerne betydeligt. Et vejtræ kan koste ca. 50-100.000 kr., hvis det skal plantes på en ordentlig og bæredygtig måde.

Årsagen til dette beløb er, at man skal fjerne den nuværende belægning på vejen og fjerne eventuelle ledninger der ligger i jorden. Derudover skal man have gravet tilpas dybt til, at der er plads til rodnettet. Træerne skal herefter plantes på en måde, som tillader, at træet kan få tilstrækkeligt med ilt, fugt mm. I praksis gøres dette ofte via en form for kassetteløsning, som har en bærende funktion, hvilket tillader at man placerer f.eks. fortov eller cykelsti ovenpå dem.

Udover dette er der også væsentlige udgifter til drift i hele træets levetid.

8. Organisering

Arbejdet med administrationsgrundlaget for træer er forankret i en arbejdsgruppe bestående af én medarbejder fra de relevante afdelinger og fagområder, herunder: natur, plan, ejendomme, trafik samt Service og Beredskab.

Arbejdsgruppen mødes som udgangspunkt én gang i kvartalet.

Arbejdsgruppen har følgende formål:

- Tager, i komplekse tilfælde, stilling til konkrete træer, herunder bevaringsværdige træer.
- Tager, i komplekse tilfælde, stilling til mulighed for at bevare træer samt etablere nye træer ved nye anlægsprojekter.
- Drøftelser af samarbejde mellem planlægning og drift.
- Udarbejde vejledninger.